

başlarken

Biz Müslümanlar, Kur'an ayetlerine dayanarak kurtuluşun tek yolunun Allah'a iman ve Onun emirlerine uymak olduğuna inanıyoruz. Kur'an'da muttakilerin –gaybe iman, namaz kılmak, infak etmek, Kur'an'a, önceki kutsal kitaplara ve ahirete imandan ibaret olan- özellikleri anlatıldıktan sonra şöyle buyruluyor:

İşte onlardır rablerinden bir hidayet üzere olanlar ve işte onlardır, sadece onlardır felaha erenler.¹

Şüphesiz küfre sapanları uyarsan da uyarman da birdir; iman etmezler. Allah onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir; gözlerinde perde vardır ve büyük azap da onlar içindir.²

Filozofların çoğu da insanın ilahî vahiyden yardım almadan saadete ulaşamayacağına inanır. İbni Sina şöyle diyor:

“İnsan türünün devamı ve varlığındaki kemallere ulaşabilmesi için Peygamber'e ihtiyacı, kaşlarda tüy çıkması ve ayağın altında girintinin olması gibi insanın devamlılığında zarurî olmayan faydalara ihtiyacından çok daha fazladır.”³

Elbette insanın dine ihtiyacı olmadığına, kendi akıyla ve bilgisiyle saadet yolunu bulabileceğine inanan kimseler de vardır. Bu inanç özellikle Rönesans döneminde çok yükselişe geçti. Sosyoloji'nin kurucusu Auguste Comte şöyle ilan ediyor: “İnsan, yaşamı boyunca üç evreden geçer. İki evre geride kaldı ve şimdi tekâmülün en yüce ev-

¹ Bakara suresi, 5. ayet.

² Bakara suresi, 6.-7. ayetler.

³ Mutahharî, Murtaza, Cihanbiniyi İslami, s. 47.

resi olan üçüncü evreye girmek üzeredir. İlk evre Rabbanî evredir. Bu evrede beşer, doğal olaylarının doğaüstü iradeden kaynaklandığını düşünür ve bu Allah'tır.

İkinci evre, felsefi evredir. Bu aşamada beşer, doğa olaylarını eşyanın tabiatında gizli olan kuvvetlere bağlamaktadır, doğaüstü iradeye değil. Bu evrede delil sunma ve akıl etme, tahayyül ve vehmetmenin (ilk evrenin) yerini almıştır.

Üçüncü evre bilimsel (pozitivist) evredir. Bu evrede tahayyül de, akıl etme de müşahede ve tecrübeye tabidir ve muteber olan; algılanabilen ve görülebilen şeylerdir.

Medeniyet tarihi bize şöyle diyor: Rabbanî ve felsefi evreden geçildi ve insan üçüncü evreye geçmek üzeredir.”⁴

Bazıları bundan da ileriye giderek şöyle söylemişlerdir: İnsanın dine ihtiyacı yoktur ve din olmadan da saadete ulaşabilir. Hatta din ve inanç, insanın tekâmülüne ve gelişimine engeldir. Bir sosyolog olarak Marx, tüm toplumlarda dinlerin, üst tabakanın alt tabakayı mevcut durumun beğenilir ve adilane olduğuna inandırmak için kullandıkları araçlar olduğuna inanıyordu. Onlar bu yolla alt tabakanın kendi adaletsizliklerinden ve zulümlerinden haberdar olmalarını engelliyorlardı ve bu vesileyle alt tabakanın ayaklanmasının ve isyan etmesinin önüne geçiyorlardı. Bu yüzden dini, kitlelerin afyonu⁵ diye adlandırıyorlardı.

Bu dönemde (Rönesans) dünyada büyük bir dinle savaş dalgası ortaya çıktı. Dinle savaşın en güçlü ve en açık örneği Doğu Bloğu ülkelerinde görüldü. Neticede ya din genel olarak toplumdan çıkarıldı veya onu uygulama alanı oldukça kısıtlandı. Din; siyasi, iktisadi, toplumsal, eğitimsel vb. alanlarda bir kenara bırakıldı ve uygulama alanı sadece ibadethanelere ve insanın Allah'la kişisel ilişkisine indirildi.

Ama günümüzde –yirminci yüzyılın sonlarında ve yirmi birinci yüzyılın başlarında- bu gidişat değişmiştir. Bu değişimde çeşitli sebepler etkili olmuştur:

İlki, İran'da İslami inkılabın olmasıdır. Bu, dinin modern dönemde bile büyük toplumsal hareketlerin kaynağı olabileceğini göstermiştir.

İkincisi, dinin kitlelerin afyonu olduğunu iddia eden Komünist ülkelerin dağılmasıdır. Bir asra yakın komünistlerin sultasında ve dinî amelleriyle ve inançlarıyla şiddetle savaşılmış olan halkın, dinî inançları ortaya çıkmıştır.

Üçüncüsü ve hepsinden daha önemlisi, insanlığın aklının ve bilgisinin, bunlara dayanarak tüm bilinmeyenleri ve sorunlarını çözemeyecek kadar yetersiz olduğunun ispatlanmış olmasıdır. Bu sebeple sekülerizmin, bilimsel aklın dinî değerleri yok edeceği temeline kurulu öngörüsü⁶ gerçekleşmemiştir.

⁴ Furuğî, Muhammed Ali, Seyr-i Hikmet der Avrupa, c. 3, s. 113-117.

⁵ Süruş, Abdulkerim, Hedemat ve Hasenat-ı Din, Kiyan, ş. 27.

⁶ World Religions and Educational Practices; edited by Witold Tulasiewicz and Cho-Yee To; p.1.

Bu sebeple günümüzde dinin kabulüne ve çeşitli ülkelerde ve topluluklarda konuşulduğuna şahit oluyoruz. Dine karşı aşırı olumsuz görüşlere sahip olanlar da taraftarlarını kaybetmişlerdir.

Örneğin sosyolojide Comte yaklaşımı, yerini başka bir yaklaşıma bırakmıştır ki bu yaklaşımın daha az kesinlikleri vardır ve dinin sözleri ve iddialarının hakikati karşısında inkârı daha azdır. Genellikle “bilmiyorum” tarzı söyleme sahiptir. Günümüzde din sosyologlarının inançsız olmasına gerek yoktur ve bir şekilde bir inanca bağlı olabilirler.⁷

Psikolojide de böyle bir durum ortaya çıkmıştır. “Günümüzde sadece bazı psikologlar uzmanlık alanlarında din ve etkileri üzerinde çalışma imkânına sahip olmakla kalmıyor, tüm psikologlar başka uzmanlık dallarında da dine karşı daha sağlıklı ve garezsiz bir yaklaşıma yöneliyorlar. Din hakkında araştırmacı-deneysel makalelerin ve sunumların ve özellikle onların bulgularına teveccühün azlığı, hâlihazırda öyle şartlar oluşturmuştur ki gururla her sınıfta ve konferansta dine imandan ve insan ruhu ve hatta bedeni üzerindeki etkilerinden bahsedilebilmektedir ve bunu yaparken “Test edilmemiş teoriye dayanma veya gericilik “ türü ithamlardan korku duyulmamaktadır. Öyle görünüyor ki artık geçmişin aksine imanın veya dine teveccüh etmemenin etkisini inkâr etmek sabit fikirlik ve gericilik olarak algılanmaktadır.”⁸

Batılı ülkelerde de dinin siyasetteki rolü artmıştır. Öyle ki bazı siyasetçiler, bir imtiyaz olarak dini inançlara ciddi şekilde bağlı olduklarını açıkça söylemektedirler ve bazı hedeflerini gerçekleştirmek için dini unvanlardan faydalanmaktadırlar. Nitekim Bush, İslami terörizm olarak adlandırdığı şeye karşı savaşımı Haçlı savaşı olarak adlandırmıştır. İsrail ve Siyonizm varlığı da Yahudilikte siyasi ve toplumsal konularda dinin kesin ve açık rolünü en iyi şekilde anlatmaktadır. Zira İsrail devleti, aşırı Yahudilerin sözlerinin ve isteklerinin gerçekleşmesi üzerine kurulmuştur.

Siyasal ve toplumsal konularda dinin rolü o kadar rengini belli etmektedir ki Birleşmiş Milletler Genel Başkanı, Bangkok'taki Dünya Dinî Liderler Toplantısında şöyle demiştir:

“Birleşmiş Milletlere göre dinî liderler, halk kitlelerinin doğrudan yönlendirilmesinde dikkate değer bir role sahiptirler ve öğretileriyle gerginliklerin giderilmesinde oldukça etkili olabilirler.”⁹

Son yıllarda eğitim ve öğretim alanı da şiddetle dinden etkilenmiştir. Bu yüzden eğitim ve öğretimde şu iki kategoriye fazlasıyla yönelim vardır: Dinî eğitim ve dinin

⁷ Hamilton, Malcolm, Cameaşınasiyi Din, s. 3.

⁸ Purnzaiyan, Nakş-ı Din der Devran-ı Dermaniye İmruz-i Cihan, Islah ve Terbiyet, yedinci yıl, ş. 75-76.

⁹ “Nakş-ı Din der Halli Muşkilat-ı Feraveriyi Beşer”, Demokrasi, 23.03.81.

eğitim ve öğretimdeki rolü. Bu iki konuda birçok eser de yayınlanmıştır. Bu durum hem Müslüman ülkeler, hem de Batılı ülkeler için geçerlidir. Sebebi de “son yıllarda Batı’nın, gözle görülür biçimde dine ilginin gelişimine şahit olmasıdır.”¹⁰

Peygamber’in (s.a.a) ve Ehl-i Beyt’inin (a.s) dinî eğitimdeki başarısı bizi, onların dinî eğitim siyerini zengin bir eğitimsel kaynak olarak incelemeye ve çağımızda dinî eğitimin zorlu yollarını aydınlatan bir ışık olması için, kullandıkları eğitimsel noktaları içinden çıkarmaya sevk etti. Bu yolda ilahî başarının ve Masumların (a.s) manevî yardımının yanımızda olmasını ümit ediyoruz. İnşallah.

Dr. Resul Abdullahi

¹⁰ World Religions and Educational Practices, edit Witold Tulasiewicz and Cho-Yee To; p.1.